

ÇA, ÇO, ÇU, CE, CI, SS

■ *Paraules que surten als exercicis escrits*

alça, braç, caçador, calçons, cançó -ns, descalç -ça, eriçó, Esperança, força, llençol, març, pedaç, plaça, puça, Vicenç

balances, bicicleta -es, calçetí, ceba -es, Cecília, cel, cella, ciclista, cinc, cine, cintura, cinturó, circ, cireres, ciutat, coces, descalç -a, ocell -s, ocellet, ocelló, pintures de cera, policia, príncep

bossa -es, carabassa, carrossa, classe, cussa, disfressa, fossis, pallasso, pissarra, tassa

■ *Altres paraules amb les lletres anteriors + ç, ça, ço, ce, ci, ss que es poden treballar*

abraçada, abraçar, alçar, caçar, calça, calçotets, començar, dolç -a, encalçar, feliç, forçut, llaç, llança, llançar, març, peça

bocí, cec, cent, cèntim, cercar, cercle, ceres, cérvol, ciment, cinta, ciuró, difícil, enciam, estació, fàcil, funció, gràcies, incendi, medecina, natació, notícia, ofici, oficina, pinces, pintures de cera, piscina, silenci, vacances (vacacions)

assegut -da, bessons, brossat, carnisser, cossiòl, cusset, dissabte, Eivissa, flassada, massa, mossegada, mossegar, mussol, necessitar, ossos, passadís, passar, pastisser, pessic, pessigolles, pressa, quissó -na, rossa, rossinyol, russa, sobressada, tassó, tossir, travessar

■ *Aspectes fonètics*

Amb la lletra ç, amb la c seguida de e o i i amb la doble essa, representam de nou el fonema /s/, que és fricatiu, alveolar i sord, i que havíem associat al renou d'un globus que es desinfla. En dir [s]:

- l'aire surt fregant, com si siulàssim;
- la llengua toca els alvèols superiors;
- no hi ha vibració a les cordes vocals.

Altres objectes o accions també fan aquest so: una roda que es desinfla, un coet que s'enlaira, la indicació de silenci, una serp...

En aquest cas, proposam anomenar cada lletra i dígraf pel seu nom:

ç: ce trencada

c: ce

ss: doble essa

■ Aspectes ortogràfics

La dificultat ortogràfica d'aquest fonema és molt gran per a aquest primer nivell de l'escriptura. Per això no pretendrem de cap manera que l'infant l'escrigui bé tot sol sense ajuda.

Recordem que el fonema /s/ es pot representar de cinc maneres diferents:

- **s**, com a *sol, pomes, mosques, cansat*
- **ss**, com a *bossa*
- **ç**, com a *llençol, braç*
- **c**, com a *cel, cirera, ocell, balances*
- **x**, en pocs casos, com a *excursió*

L'objectiu en aquest estadi és que l'infant aprengui a llegir totes aquestes possibilitats com a [s] i que s'adoni que hi ha diverses maneres d'escriure aquest so.

Per a aconseguir una bona ortografia és necessària la memorització visual. Però, a més, hi ha algunes normes que hi ajuden.

- Per a saber si hem d'escriure **ç** o **c**:
La **ç** va amb **a, o, u**; també a final de paraula.
La **c** va amb **e, i**.(exemples: *plaça, places, braç*).
- Per a saber si hem d'escriure **s** o **ss**:
La **ss** només s'escriu entre vocals (exemples: *passar, ossos*).

L'ús de **s/ss, c/ç** respon a l'etimologia de la paraula i per tant forma part totalment de l'ortografia arbitrària que es treballa a cursos superiors. Ara bastarà que els infants sàpiguen escriure correctament algunes d'aquestes paraules.

■ La grafia

És com una ce però amb un trenc a la part de baix, com una essa molt petiteta, que significa que s'ha de llegir com una essa.

■ *Activitat clau: què podem fer amb un llençol.*

Durem un llençol vell i proposarem als infants que diguin totes les coses que es poden fer amb un llençol, com per exemple:

- tapar-se, com al llit
- aprendre a plegar-lo
- fer una caseta o una cabana
- disfressar-se de fantasma
- fer el joc dels peus
- fer un joc de memòria: observar set o vuit objectes durant un minut, tapar-los amb el llençol i recordar quins eren els objectes
- observar un company, tapar-lo i recordar com anava vestit
- arrossegar qualcú
- fer-se una capa
- fer ombres xineses

Després de parlar de tot això, fer algunes de les coses proposades.

■ *Exemples de frases per a llegir*

N'Esperança farà set anys dia cinc de març.

En Vicenç du es calçons foradats.

Sa fada va convertir sa carabassa en una carrossa.

Es bombers han apagat s'incendi.

■ *Locucions*

- Dur en **braços**.
- Rebre amb els **braços** oberts.
- Anar **braç** sonant i orella fumant (anar molt resolt, caminant de pressa, amb decisió).
- Tenir-ne (d'una cosa) per a dur-ne a **plaça** (tenir-ne molt).
- Estar carregat de **cançons** (tenir moltes excuses).
- **Alçar** la veu.
- Quedar d'una **peça** (sorrès).
- Esser prim com un tel de **ceba**.
- Davallat o plogut del **cel** (arribat amb gran oportunitat).
- Pensar-se tocar el **cel** amb un dit (estar molt orgullós de qualque cosa).
- Veure el **cel** obert (veure amb gran satisfacció com es resol inesperadament una gran dificultat).
- Estar al **cel** (estar molt bé, amb molta comoditat, sense molèsties).
- Vermell com una **cirera**, o més vermell que una cirera.

- Sortir com un pinyol de **cirera** (contestar resoltament amb to d'irritació o d'agressivitat.).
- Com ara plouen **carabasses** (es diu per a manifestar que el que s'ha dit és mentida).
- Tot just, **carabassa** i **ceba!** (es diu quan algú intervé en la conversa fora de propòsit, dient coses que no lliguen gens amb les que s'han dit abans).
- **Mossegar-se** els morros, o la llengua (reprimir-se les ganes de parlar).
- **Passar** de llis, o de llarg (passar sense aturar-se).
- **Passar** per ull (esfondrar-se).
- – Que tens gana? – Sí. –Idò **mossega't** una cama!
- – Vols un confit? – Sí. – Idò **mossega't** un dit.

■ Refranys

- Val més espenyar sabates que **llençols** (convé més trescar que estar al llit per malaltia).
- A **plaça** tot se ven (totes les coses tenen aplicació a gust de qualcú).
- **Caçador** i pescador, o fam, o fred o calor.
- Qui no té **força** no **alça** pes.
- Qui fuig de la feina, la feina l'**encalça**.
- Qui molt **abraça** poc estreny.
- El **març** marceja (pel mes de març el temps sol ser molt variable perquè tan bon punt fa sol com plou o fa una ventada).
- Quan pel **març** trona l'ametla és bona.
- **Març** ventós i abril plujós, treuen el maig gojós.
- En tot el mes de **març** no et llevis ni un **pedaç**.
- Pel **març** sembla figueres si les vols feneres.
- Qui no té un all té una **ceba** (qui no té un mal en té un altre).
- Val més **cebes** amb amor que gallines amb dolor.
- **Cel** vermell, senyal de vent.
- En el **cel** roquetes, a la terra **bassetes**.
- Val més un **ocell** a la mà que deu mil que volen.
- **Ocell** vell és mal d'engabiar.
- A cada **ocell** son niu és bell.
- Casa de moltes **bosses**, totes buides.
- Qui té quatre i gasta **cinc**, **bossa** no ha de menester.
- Ca que lladra no **mossega**.
- Entre poc i **massa** la mesura **passa**.
- Qui parla **massa** no diu res.
- Per **massa** pa no hi ha mal any.
- Mal camí, **passar-lo** prest.
- Col i **carabassa**, tota la casa en **passa** (en cuinar col o carabassa, fa molta olor).

■ *Endevinalles*

- Dues senyoretetes que vénen de França,
una que balla i l'altra que dansa.
(les **balances**)
- Un jaiet arrufadet
per davall una paret,
tot ple de punxes de cap.
Enc que li dàssiu tot el món
no us en donaria cap.
(l'**eriçó**)
- Què és allò que té cames i camina i pica com una esparreguera?
(l'**eriçó**)
- Ma vida en el camp comença,
entre pedres i terrossos.
Aquell que me farà trossos
serà qui me plorarà.
(la **ceba**)
- Tenc enterrat lo més bo
i lo dolent surt defora.
El qui maltracta el meu cos
mentre me maltracta plora.
(la **ceba**)
- Un llençol apedaçat
que ni fil ni agulla ha tocat.
(el **cel** amb núvols)
- Dingo-dango va empinat,
i deu mil que van amb ell.
Tots van vestits de vermell
fora Dingo-dango vell.
(el **cirerer**)
- Rodó rodonet,
per fora verdet,
per dintre molt **dolç**
i ple de pinyols.
(el meló)
- Com es pot caminar bé amb ciurons dins les sabates?
(Posant-hi **ciurons cuits**.)

■ Cançons

Es mussol no vol cantar

(Cançó popular)

Es mussol no vol cantar perquè és tot sol.

Tot sol, no vol cantar es mussol.

Es mussol no vol cantar perquè són dos.

Ni dos, ni sol, no vol cantar es mussol.

Es mussol no vol cantar perquè són tres.

Ni tres, ni dos, ni sol, no vol cantar es mussol. Etc

Es mus- sol no vol can- tar per- quèés tot sol. Tot
sol, no vol can- tares mus- sol.

(Música transcrita per Pere Cortès)

El meu poble té una plaça.

(Lletra de F. Bofill, A. Puig i F. Serrat.
Música d'Ireneu Segarra)

El meu poble té una plaça
plena d'arbres i de sol.
S'hi passeja el senyor alcalde
i també tothom que vol.

El meu poble té una escola,
una ermita i un mercat,
tot de cases rialleres
amb flors blanques al terrat.

El meu po- ble téur na pla- ça ple- na d'ar- bres i de sol.
S'hi pas- se- jael se- nyoral cal- de i tam- bé tot- hom que vol

(Juguem cantant 1. Publicacions de l'Abadia de Montserrat)

■ Poesies

Vols que et mostri una cançó,
llarga que no acaba mai?
Comença «taril-larai»
i acaba «taril-laró».

Cireretes bones,
ballau, ballau,
que vénen ses festes
de sant Nicolau.

Eivissa petit bocí
de la terra catalana
que arrencà la tramuntana
i enmig de la mar florí.

Felip Curtoys

Març marçot

El març marçot és ta joguina
-ara fa sol, ara no en fa-
Quan no fa sol, tu li dius: – Vine!
I quan el tens: – Deixa'm estar!
Popular catalana

A dalt d'un pi
hi ha un rossinyol
que sempre està
de panxa al sol.
Quan es fa fosc
i el sol se'n va,
el rossinyol
no vol cantar.

Bofill, F; Puig, A; Serra, F
(*Cançons i poemes per a petits i grans*)

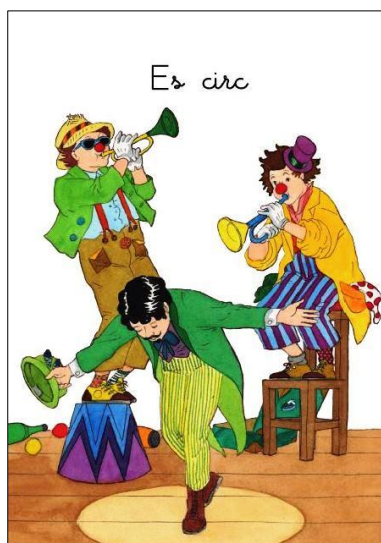
■ . Embarbussaments

- Un pedaç desdingossat,
qui serà qui el desdingossarà?
Jo el desdingossaré,
perquè el sé desdingossar bé.
- Duc pa sec al sac, m'assec on sóc i el suco amb suc.

■ Contes per a explicar

- «Es dos bessons», *Rondaies mallorquines*, tom XXI, Editorial Moll.
- «El príncep corb», *Rondaies mallorquines*, tom XIV. Editorial Moll.

■ Contes per a llegir tots sols

Es circ

Llibre setzè de la col·lecció *Ansa per ansa*.

Autora: Elisabet Abeyà Lafontana

Il·lustracions: Aina Bonner Eisenberg i Flavia Constanza Gargiulo Rosa

Edició: NOVA EDITORIAL MOLL S.L.

■ Jocs

• *Un, dos, tres, pedaç estès*

Un nin es col·loca a la paret i els altres uns metres enfora, en renglera. El de la paret, d'esquena als altres, diu: «Un, dos, tres, pedaç estès!» Mentrestant els altres caminen cap a la paret i s'aturen de cop en sec quan senten «estès». El nin de la paret es gira cap als altres i diu el nom dels qui ha vist en moviment. Aquests han de tornar enrere. Qui arriba primer sense ser vist du el joc.

• *Els oficis*

Es divideix el grup en dos equips. Es preparen targetes amb noms d'oficis que els infants ja puguin llegir:

actor actriu, ballarí -ina, bomber -a, botiguer -a, caçador -a, cambrer -a, cantant, ciclista, conductor -a, cuiner -a, dentista, director -a d'orquestra, domador -a, electricista, equilibrista, escriptor -a, estudiant, ferrer -a, forner -a, fotògraf -a, fuster -a, futbolista, guitarrista, infermer -a, mestre -a, modista, nedador -a, oficinista, pallaso -a, pastisser -a, pastor -a, pescador -a, pianista, picapedrer -a, pilot, policia, porter -a, presentador -a de televisió, sabater -a, sastre -essa, secretari -ària, soldat, telefonista, trompetista, violinista ...

Un infant de cada grup ha d'agafar una targeta i representar l'ofici davant el seu grup, amb mímica. Qui l'endevina és l'encarregat d'agafar una altra targeta. Guanya l'equip que ha endevinat més oficis.

- **Caçadors i caçats** (*Juegos para campo y bosque*. Editorial Vilamala)

Els jugadors es divideixen en dos equips: els caçadors i els caçats. Un dels caçats du un siulet i una pilota o un altre objecte que representi el tresor.

Al principi del joc, els caçadors es reuneixen a la «mare» mentre els caçats s'allunyen. Quan aquests es troben a una distància suficient, el que du el tresor i el siulet els dóna a un dels jugadors. A un senyal donat, els caçats corren en totes direccions, i els caçadors els encalquen esforçant-se a descobrir i agafar el portador del tresor. El caçat sempre ha de respondre la veritat.

Si no és portador del tresor, els dos jugadors se separen i continuen el joc. En canvi si el portador és agafat, siula tres vegades per a avisar els seus companys. En aquest moment, tots els caçats han d'intentar arribar a «mare» abans del senyal del portador del tresor.

Es torna a començar el joc invertint els papers de caçadors i caçats.

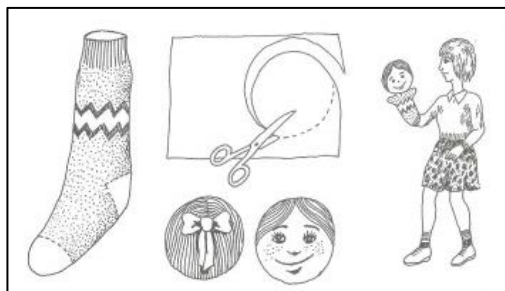
- **La gallina cega**

Es fa un rotlo amb tots els nins agafats de les mans. Un nin o nina que fa de gallina cega es posa enmig amb els ulls tapats. Es posen a fer voltes, i la gallina cega ha de caminar fins que n'agafa un. Ha d'endevinar qui és només pel tacte. Si l'endevina, canvien de paper.

■ **Altres activitats**

- **Fer teresetes amb calcetins vells**

Amb calcetins vells i un pal es poden fer teresetes que representin animals: cans, girafes, cavalls... Tot el peu fins a la cama s'omple d'un material que li doni consistència, com per exemple trossets d'escuma. S'hi posa el pal i es tanca amb cinta adhesiva de colors o amb una cordellina. Llavors s'hi enganxen els ulls, les orelles... També es poden fer persones, aferrant al calcetí dues rodones de cartolina.

- **Retallar uns calçons de roba**, aferrar-los a un paper i dibuixar la persona que els du. Escriure-hi una frase, per exemple: «En/na... du uns calçons vaquers /de pana /estampats /de quadrets /liles....etc.».
- **Fer un eriçó de fang o de plastilina**. Clavar-hi escuradents xapats i pintats amb retolador.
- **Aprendre a fer un llaç**. Dur capsetes petites i coses petites. Posar una coseta dins cada capsula i embolicar-les amb un llaç. Posar totes les capsetes dins una capsula o bossa i cadascú n'agafa una sense mirar.

- **Pesar objectes amb unes balances.**
- **Organitzar una funció de circ** amb ballarins, equilibristes, domadors, lleons, tigres, pallasos i un bon presentador, tots ben disfressats.

Exemples de frases per al dictat:

Tenc uns calcons de ciclista. Dissabte aniré a sa placa. Es mussol no vol cantar.